

مشارکت سیاسی

(از نظریه تا عمل)

نظریه‌ها و استراتژی‌ها

محسن نازی، زهرا حسن‌زاده، مهدی محمدزاده، اکبر ذوالفقاری



نقد فرهنگ

۱۳۹۸

سروش‌نامه: نیازی، محسن، ۱۳۴۴ -

عنوان و نام پدیدآور: مشارکت سیاسی (از نظریه تا عمل): نظریه‌ها و استراتژی‌ها / محسن نیازی.

مشخصات نشر: تهران: نقد فرهنگ، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۳۴۷ ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۰۵-۸۷-۰

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: مشارکت سیاسی؛ برنامه‌ریزی سیاسی - مشارکت شهروندان؛ مشارکت اجتماعی

سازمان: نشر فرهنگ، زهرا حسن‌زاده، مهدی محمدزاده، احمد ذوالفقاری

کتابشناسی: ۵۰۱۳۹۷/۹م/۹۷۹۹/JF

بندی دیویی: ۳۲۳/۰۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۹۷۸۱۲



نقد فرهنگ

نشانی: پردیس، میدان عدالت، خ فروردین جنوبی، خ سعدی، مجتمع فاز ۱، بلوک A2، واحد ۲۰۳

مراکز پخش: ۷۰۰۷، ۶۶۶۹، ۶۶۴۶۰۰۹۹، ۶۶۴۸۶۵

تلفن: ۷۶۲۷۶۷۴۸

نام کتاب: مشارکت سیاسی (از نظریه تا عمل): نظریه‌ها و استراتژی‌ها

نویسنده: محسن نیازی، زهرا حسن‌زاده، مهدی محمدزاده، احمد ذوالفقاری

نوبت چاپ: اول

سال انتشار: ۱۳۹۸

تیراژ: ۱۱۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۲-۰۲-۲

کلیه حقوق محفوظ و مخصوص انتشارات نقد فرهنگ است.

فهرست

۱۱.....	پیشگفتار.....
۱۵.....	فصل اول: کلیات مشارکت سیاسی.....
۱۵.....	مقدمه.....
۱۸.....	مفهوم‌شناسی مشارکت و مشارکت سیاسی.....
۲۴.....	انواع مشارکت سیاسی.....
۲۸.....	سطوح مشارکت سیاسی.....
۳۰.....	زمینه‌ها و عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی.....
۳۲.....	تاریخچه مشارکت سیاسی.....
۳۵.....	رویکردهای نظری مشارکت سیاسی.....
۳۵.....	مدل روان‌شناختی مشارکت سیاسی.....
۳۷.....	مدل سیاسی مشارکت.....
۳۹.....	مدل جامعه‌شناختی مشارکت.....
۴۱.....	خلاصه فصل.....
۴۷.....	فصل دوم: فرهنگ سیاسی و مشارکت سیاسی.....
۴۷.....	مقدمه.....
۵۰.....	تاریخچه فرهنگ سیاسی.....

۵۲.....	تعریف فرهنگ و فرهنگ سیاسی
۵۷.....	رویکردهای نظری
۵۹.....	فرهنگ سیاسی و مشارکت سیاسی
۶۴.....	خلاصه فصل
۶۹.....	فصل سوم: دولت، توسعه سیاسی و مشارکت سیاسی
۶۹.....	مقدمه
۷۲.....	تاریخچه توسعه
۷۴.....	تعریف توسعه سیاسی
۷۹.....	رویکردهای نظری
۸۵.....	نوسازی اجتماعی و مشارکت سیاسی
۸۸.....	نوسازی روانی و مشارکت سیاسی
۹۱.....	نوسازی سیاسی و مشارکت سیاسی
۹۲.....	توسعه و مشارکت سیاسی
۹۸.....	دولت، قدرت و مشارکت سیاسی
۱۰۳.....	دولت، حکمرانی خوب و مشارکت سیاسی
۱۰۷.....	خلاصه فصل
۱۱۳.....	فصل چهارم: شهروندی و مشارکت سیاسی
۱۱۳.....	مقدمه
۱۱۵.....	تاریخچه شهروندی
۱۱۶.....	تعریف شهروند و شهروندی
۱۱۸.....	رویکردهای نظری
۱۲۲.....	شهروندی و مشارکت سیاسی
۱۲۳.....	خلاصه فصل
۱۲۷.....	فصل پنجم: سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی
۱۲۷.....	مقدمه
۱۲۹.....	تاریخچه سرمایه اجتماعی

۱۳۱.....	تعریف سرمایه اجتماعی
۱۳۴.....	رویکردهای نظری
۱۳۴.....	مشارکت اجتماعی
۱۳۵.....	انسجام اجتماعی
۱۳۶.....	اعتماد اجتماعی
۱۳۸.....	شبکه‌های ارتباطی- اجتماعی
۱۳۹.....	آگاهی اجتماعی
۱۴۰.....	سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی
۱۴۷.....	خلاصه فصل
۱۵۱.....	فصل هشتم: رسانه‌های جمعی و مشارکت سیاسی
۱۵۱.....	مقدمه
۱۵۴.....	تاریخچه رسانه و ارتباطات
۱۵۵.....	تعریف رسانه
۱۵۸.....	رویکردهای نظری
۱۶۳.....	رسانه و مشارکت سیاسی
۱۶۷.....	خلاصه فصل
۱۷۱.....	فصل نهم: جهانی شدن، دموکراسی و مشارکت سیاسی
۱۷۱.....	مقدمه
۱۷۴.....	تاریخچه جهانی شدن و دموکراسی
۱۷۵.....	تعریف جهانی شدن
۱۸۰.....	رویکردهای نظری
۱۸۲.....	دموکراسی
۱۸۵.....	جهانی شدن، دموکراسی و مشارکت سیاسی
۱۸۹.....	خلاصه فصل
۱۹۳.....	فصل دهم: طبقه اجتماعی و مشارکت سیاسی
۱۹۳.....	مقدمه

۱۹۴.....	تاریخچه طبقه
۱۹۵.....	تعریف طبقه
۱۹۶.....	رویکردهای نظری
۲۰۰.....	طبقه اجتماعی و مشارکت سیاسی
۲۰۴.....	خلاصه فصل
۲۰۹.....	فصل نهم: احزاب و مشارکت سیاسی
۲۰۹.....	مقدمه
۲۱۱.....	تاریخچه احزاب
۲۱۳.....	تعریف حزب
۲۱۶.....	رویکردهای نظری
۲۱۹.....	حزب و مشارکت سیاسی
۲۲۲.....	خلاصه فصل
۲۲۷.....	فصل دهم: زنان و مشارکت سیاسی
۲۲۷.....	مقدمه
۲۲۸.....	تاریخچه حضور زنان در فعالیتهای اجتماعی
۲۳۰.....	جنسیت
۲۳۱.....	موانع و زمینههای مشارکت سیاسی زنان
۲۳۷.....	رویکردهای نظری
۲۴۰.....	زنان و مشارکت سیاسی
۲۴۱.....	خلاصه فصل
۲۴۷.....	فصل یازدهم: جوانان و مشارکت سیاسی
۲۴۷.....	مقدمه
۲۴۹.....	جوانی
۲۴۹.....	رویکردهای نظری
۲۵۱.....	عوامل مؤثر بر مشارکت جوانان
۲۵۵.....	جوانان و مشارکت سیاسی

۲۵۸.....	خلاصه فصل
۲۶۱.....	فصل دوازدهم: اقوام و مشارکت سیاسی
۲۶۱.....	مقدمه
۲۶۳.....	تاریخچه قوم
۲۶۴.....	تعریف قوم
۲۷۰.....	رویکردهای نظری
۲۷۵.....	ترمیم و مشارکت سیاسی
۲۷۷.....	خلاصه فصل
۲۸۳.....	فصل سیزدهم: نتیجه گیری
۲۸۳.....	مقدمه
۲۸۴.....	فرهنگ سیاسی و مشارکت سیاسی
۲۸۶.....	دولت، توسعه سیاسی و مشارکت سیاسی
۲۹۳.....	شهروندی و مشارکت سیاسی
۲۹۴.....	سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی
۲۹۷.....	رسانه های جمعی و مشارکت سیاسی
۲۹۸.....	جهانی شدن و مشارکت سیاسی
۳۰۱.....	طبقه اجتماعی و مشارکت سیاسی
۳۰۳.....	احزاب و مشارکت سیاسی
۳۰۴.....	زنان و مشارکت سیاسی
۳۰۶.....	جوانان و مشارکت سیاسی
۳۰۸.....	اقوام و مشارکت سیاسی
۳۱۱.....	منابع
۳۴۳.....	اعلام و نمایه ها

پیشگفتار

مشارکت در جامعه بشری امری حیاتی و یکی از ارکان اصلی توسعه به شمار می‌رود. مشارکت و همکاری از ابتدای زندگی بشر همواره مورد توجه و به نوعی، طبیعت آدمی با مشارکت حین بوده است. همکاری اعضای جامعه علاوه بر آنکه بر حسب نیاز به صورت گزینته و دارای منافع و کارکردهایی است، سبب ایجاد اشتراکات اجتماعی و حس همکاری و مشارکت نیز شده است و آدمی را به حفاظت، نظارت و پیگیری از علایق و نیازهای جمعی خویش وامی‌دارد. هنگامی که در جامعه امور جمعی و همگانی به وجود آید، این امر به معنای قبول مسئولیت و تعهد در قبال امری اجتماعی است که ناگزیر به پذیرش آن هستیم. این تعهد و مسئولیت می‌تواند از وظیفه‌ای در سطح اخلاقی، فرهنگی و اقتصادی شروع شود و تا یک وظیفه و مسئولیت سیاسی-اجتماعی مانند مشارکت سیاسی تداوم یابد. امروزه مشارکت سیاسی به عنوان یک ضرورت مهم مطرح است. از جنبه‌های اخلاقی، انسانی و عقلانی، مهم‌ترین متغیر اثرگذار بر فرایند توسعه در تمام ابعاد اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و به طور خاص ابعاد فرهنگی است. در برنامه‌ریزی‌های توسعه، کمتر برنامه‌ای وجود دارد که به نقش مشارکت مردمی توجه نداشته باشد. بنابراین، مشارکت سیاسی به عنوان زیربنای پیشرفت جامعه محسوب می‌شود. در واقع، مشارکت سیاسی عامل تقویت همبستگی در شبکه‌های اجتماعی است. حضور افراد در فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌های سیاسی در بلندمدت موجب تعمیق روابط بین اعضای جامعه و افزایش احساس یگانگی و همبستگی گردیده و در نتیجه، به

توسعه نهادهای مدنی و مردم سالار می انجامد. این اثر در سیزده فصل ارائه گردیده است. در فصل اول، به مفهوم شناسی مشارکت سیاسی پرداخته و ضمن ارائه تعاریف مشارکت سیاسی، عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی، انواع آن و تاریخچه مشارکت سیاسی مورد بحث قرار گرفته است. همچنین در بخش پایانی فصل، انواع مشارکت سیاسی به عنوان رویکردهای نظری مشارکت ارائه گردیده است. فصل دوم به موضوع فرهنگ سیاسی و مشارکت سیاسی پرداخته و رویکردهای نظری، پیرامون تعامل فرهنگ و مشارکت سیاسی مورد بحث قرار گرفته است. در فصل سوم، موضوع دولت، توسعه سیاسی و مشارکت سیاسی پرداخته شده است. در این ارتباط تعاملات انواع نوسازی اجتماعی، روانی و سیاسی، با مشارکت سیاسی مورد بحث قرار گرفته و رابطه هریک از مؤلفه های توسعه، دولت و حکمرانی خوب با مشارکت سیاسی، تحلیل گردیده است. در فصل چهارم، موضوع شهروندی و رویکردهای نظری، پیرامون بررسی رابطه و رابطه مباحث پیرامون شهروندی و مشارکت سیاسی ارائه گردیده است. همچنین، در فصل پنجم به موضوع سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی اختصاص یافته است. در طی این فصل، ضمن بیان هریک از مؤلفه ها و ابعاد سرمایه اجتماعی، چون مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی، شبکه های ارتباطی-اجتماعی و آگاهی اجتماعی، به بررسی و تحلیل رابطه بین سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی پرداخته شده است.

علاوه بر آن، در فصل ششم، موضوع رسانه های گروهی مورد بحث قرار گرفته و رویکردهای مربوط به تعامل رسانه ها و مشارکت سیاسی ارائه گردیده است. همچنین در فصل هفتم با عنوان جهانی شدن، دموکراسی و مشارکت سیاسی ضمن ارائه تعریف و تاریخچه جهانی شدن و دموکراسی، رویکردهای نظری پیرامون متغیرهای فوق با پدیده مشارکت سیاسی مورد تحلیل قرار گرفته است. در فصل های هشتم تا یازدهم به ترتیب هریک از موضوعات طبقات اجتماعی، احزاب، زنان، جوانان و اقوام و نقش هریک از مؤلفه های فوق در وضعیت مشارکت سیاسی شهروندان، مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین، فصل پایانی کتاب به

ارائه خلاصه مباحث پرداخته و نقش هریک از مفاهیم اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی در مشارکت سیاسی پرداخته و در قالب جداول مربوط، به رویکردهای نظری و تجربی پیرامون رابطه مؤلفه‌های فوق ارائه گردیده است. این اثر مرهون زحمات و تلاش‌های فکری و پژوهشی بسیاری از اندیشمندان و پژوهشگرانی است که در پایان اثر، نام آنان ارائه گردیده است و نویسندگان مراتب تشکر و قدردانی خود را از تلاش‌های ارزشمند آنان، ابراز می‌دارند. به قدر مسلم، نقد ارباب اهل قلم بر غنای مباحث در چاپ‌های بعدی خواهد افزود. در پایان، امید است این نوشتار در تعمیق و ترویج مباحث فکری در حوزه مشارکت سیاسی در جامعه ایران مؤثر و مفید واقع گردد.

دکتر حسن زاهد	زهرا حسن زاده	مهدی محمدزاده	اکبر ذوالفقاری
استاد جانشناسی	کارشناسی ارشد	دانشجوی دکتری	استادیار
دانشگاه کاسن	مطالعات فرهنگی	جغرافیای سیاسی	